

Мінцис Е.Є.

старший викладач,

Івано-Франківськ

Вербалізація кінетичного та просодичного компонентів невербальної поведінки у художньому дискурсі (на матеріалі прози Даніелли Стіл)

Мова – це своєрідна призма, крізь яку людина бачить дійсність, проектуючи на неї за допомогою мови суспільний досвід [1, 30]. Вербальні компоненти – найважливіші складові комунікативного акту, оскільки саме вони в нормальному міжособистісному спілкуванні виступають основними носіями значень повідомлень [1, 58]. Аналіз художнього дискурсу передбачає розгляд як його лінгвістичних, так і екстралінгвістичних складових. До лінгвістичних компонентів емотивного дискурсу належать емотивна лексика, фразеологія, емотивні конструкції, відповідне емотивно-просодичне оформлення. Екстралінгвістичні компоненти включають емоційну предметну ситуацію і емоційну комунікативну ситуацію, а саме емоційні наміри комунікантів та їх загальний емоційний настрій [2].

Згідно І.Ю.Черепанової вираз обличчя, вираз очей, поза, жести, голос, поведінка – це головні засоби створення «особливої соціально-психологічної ролі» [3, 120]. Невербальна поведінка є основою для розуміння значення обміну думками оскільки «те, як ми говоримо є так само важливе, як і те, що ми говоримо» [5, 116]. Найчастіше невербальній поведінці довіряють значно більше, ніж вербальній, оскільки її виявлення обумовлене імпульсами підсвідомості людини, а підробити ці імпульси практично неможливо [4].

Оскільки дослідження дискурсу є одним з найбільш актуальних напрямків вітчизняного та зарубіжного мовознавства, метою запропонованого дослідження є визначення способів вираження кінетичного та просодичного компонентів у художньому дискурсі за допомогою мовних засобів.

Існують різні типології невербальних засобів спілкування, оскільки вони утворюються і сприймаються різними сенсорними системами: зором, слухом, тактильними відчуттями, смаком, нюхом [4]. До кінетичних засобів комунікації належать міміка (вираз обличчя), погляд (очі), посмішка, рухи тіла, постава. До просодичних – інтонація висловлювання, модуляції голосу.

Аналіз 14 творів популярної сучасної письменниці Данієли Стіл доводить, що погляд (очі) є найтипівішим засобом невербальної поведінки, яка якнайкраще вербалізується лексевою *eyes* (очі). Адже «очі – це дзеркало душі». Знаходимо цю лексему у зображенні зовнішності героїв, їх характерів, різних відтінків настрою та емоцій. У проаналізованих творах слово *eyes* вживається більше трьохсот разів. Так, знайомлячи читача зі своїми персонажами, автор перш за все звертає увагу на їх очі: *He had piercing blue eyes, and an athletic build* [6, 5]. *Marjorie was an angelic-looking blonde with blue eyes, and looked like a madonna in an Italian painting* [8, 3]. *Her eyes like blue glass, there was no smile as Audrey watched her* [11, 9]. *She had brilliant blue eyes that seemed to examine every inch of him as he stood there* [7, 54]. *The only startling thing about her was her deep violet eyes* [9, 4]. *She was very pale and had big green eyes that looked anything but happy* [10, 48].

Очі в романах Д. Стіл виражають різноманітні відтінки почуттів та емоцій: серйозне ставлення - *Alex's eyes were serious when she saw her father*; розпач - *She looked at him with heartbroken eyes*; загроза - *She saw something ominous in his eyes*; паніка - *She had seen the look of panic in his eyes*; радість - *He had laughing eyes*; змішані почуття (хвилювання і турбота, захоплення і любов): *There was worry in her eyes, and concern, and admiration and affection*; жах - *Teddy came running into her room with terrified eyes*; ревності - *She asked, with a flash of jealousy in her eyes as he laughed*; страх і сум - *She looked like a child with huge frightened eyes filled with sorrow*.

Багаторазове вживання цієї лексеми у різних контекстах та ситуаціях дає можливість виділити такі концептуальні метафори:

«**очі – контейнери**» – *Her eyes were full of questions. His eyes were full of sorrow. There was something deep and sad in Faith's eyes. Audrey looked at her with empty eyes;* «**очі – зброя**» - *Her eyes shot bullets into his. She stood watching Charles with piercing eyes. She shouted back at him, her green eyes blazing into his like M-16 rifles. And then she looked at Ophylie with huge eyes that pierced her mother's like knives;* «**очі – інструменти**» - *Her eyes bored into his like drills, as though asking a thousand questions. His eyes bored into hers as though he had something to say to her;* «**очі – танцюристи**» - *"That must be very exciting," she said as her eyes danced. Her eyes were dancing with anticipation. ... Her eyes dancing with delight;* «**очі – мовці**» - *Her eyes said she didn't mean it. Something in her eyes told him she's seen hard times. Faith said quietly, looking at him with imploring eyes. Her eyes were speaking volumes;* «**очі – світло, вогонь**» - *Tana's eyes flashed, and her tongue was too quick to control. Her mother's eyes had blazed black fire. His eyes filled with light as he said her name. Isabelle asked, with dangerously glittering eyes. Her eyes lit up like the Fourth of July;* «**очі – зрадники**» - *Everything about him resisted her, but his eyes gave him away.*

Серед найбільш поширених просодичних характеристик невербальної поведінки є модуляція голосу, яка у художньому дискурсі вербалізується за допомогою лексеми *voice*. Наприклад: *The voice that came back was staccato. His voice was a drumbeat in the room and for a minute she thought she was going to faint. Her voice quavered as she asked, not so much from age, as from emotion. Paxton's voice was almost completely toneless. He tried to explain it to her, and his voice was almost a monotone.* Звучання голосу може варіюватися в залежності від психічного, емоційного, фізичного стану мовця, а також його інтенцій щодо адресата мовлення і містить ознаки, що вказують на поточний стан, в якому перебуває мовець, його настроїв тощо. Емоції людини дуже різноманітні і мають необмежену кількість відтінків. На матеріалі проаналізованих творів можна зафіксувати як позитивні (*His voice was a caress in the golden light from the rising sun. Her voice was as soft as the breeze that rippled through her hair. Her voice was silky. There was victory in her voice.*), так і негативні відтінки (*Audrey*

*was still shocked at the **hostility** in her **voice**. There was **pain** in her **voice**. Audrey's **voice** was like **ice** now. Audrey was shocked at the **venom** in her sister's **voice**. **Anxiety** and **guilt** dripped from her **voice**. Her **voice** was an **anguished croak**, and he felt sorry for her. And then in a **broken voice**, "What if he's still wounded out there?").*

Таким чином, кінетичні та просодичні засоби комунікації (очі та голос) – це невербальні засоби, які здатні приховано передавати величезний об'єм екстралінгвістичної інформації. У художньому дискурсі вони вербалізуються за допомогою лексем *eyes* та *voice* з метою вираження цілого спектру почуттів та настроїв. Результати дослідження можуть застосовуватися у викладанні таких дисциплін як стилістика, лексикологія та загальне мовознавство.

Література

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : Підручник / Ф. С. Бацевич. – К. : Видавничий центр "Академія", 2004. – 342 с.
2. Мац І.І. Прагмалінгвістичні особливості емотивного дискурсу 2004 studentam.net.ua/content/view/8497/97/
3. Черепанова И. Ю. Дом колдуньи. Язык творческого Бессознательного / И. Ю. Черепанова. – М. : "КСП", 2001. – 400 с.
4. Яворська А. Невербальні засоби вираження незадоволення та гніву у сучасній англійській мові 2010 www.nbuv.gov.ua/.../9yavorska_ukr.html
5. Kureishi H. The Body. Faber and Faber Limited, 2003. – 266 p.
6. Steel Danielle. Answered Prayers / Danielle Steel. – NY: A Dell Book, 2003. – 404 p.
7. Steel Danielle. The Ghost / Danielle Steel. – L.: Bantam Press, 1997. – 352 p.
8. 17. Steel Danielle. Impossible / Danielle Steel. – NY: A Dell Book, 2006. – 398 p.
9. Steel Danielle. Matters of the Heart / Danielle Steel. – NY: A Dell Book, 2009. – 368 p.
10. Steel Danielle. Miracle / Danielle Steel. – NY: A Dell Book, 2006. – 225 p.
11. Steel Danielle. Summer's End / Danielle Steel. – NY: Dell Publishing, 1979. – 383 p.